

Asia: VN/15547/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi terveydenhuoltolain 22 §:n ja sosiaalihuoltolain 50 §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Kantanne ajokorttilausuntojen rajaamisesta pois julkisesta perusterveydenhuollosta

-

Antaako esitysluonnos riittävän ja oikean kuvan lakiehdotuksen vaikutuksista (jakso 4.2)? Onko lakiehdotuksella jotain sellaisia vaikutuksia, joita ei esitysluonnoksessa vielä ole otettu huomioon?

-

Kysymys suunnattu hyvinvointialueille: laadittavien ajokorttilausuntojen kokonaismäärä perusterveydenhuollossa alueellanne vuosittain? Kuinka suuri osa palvelun kustannuksista perusterveydenhuollossa pystytään kattamaan palvelusta perittävillä asiakasmaksuilla?

-

Kysymys suunnattu hyvinvointialueille: laadittavien ajokorttilausuntojen kokonaismäärä erikoissairaanhoidossa alueellanne vuosittain? Kuinka suuri osa palvelun kustannuksista erikoissairaanhoidossa pystytään kattamaan palvelusta perittävillä asiakasmaksuilla?

-

Kysymys suunnattu yksityisille lääkäriasemille: Teillä laadittavien ajokorttilausuntojen kokonaismäärä vuosittain?

-

Hyvinvointialueille ja yksityisille lääkäriasemille suunnattu kysymys: Kuinka paljon yhden ajokorttilausunnon laatiminen vaatii lääkärin tehokasta työaikaa?

-

Hyvinvointialueille ja yksityisille lääkäriasemille suunnattu kysymys: Kuinka paljon yhden ajokorttilausunnon laatiminen vaatii sairaanhoitajan tehokasta työaikaa?

Muita huomioita esitysluonnoksesta?

Esitysluonnoksessa todetaan, että sosiaalihuoltolakiin ehdotetaan teknisluonteista muutosta. Sosiaalihuoltolain nojalla annettavan päätöksen oikaisuvaatimusmenettelyä koskevassa säännöksessä oleva virhe korjattaisiin siten, että myös sosiaalihuoltolain nojalla annettuihin päätöksiin tehdyt oikaisuvaatimukset tulisi aina käsitellä hyvinvointialueen toimielimessä. Lain nykyisen sanamuodon mukaan oikaisuvaatimuksen voisi käsitellä hyvinvointialueen yksittäinen viranhaltija.

Esityksessä muutosta pidetään teknisluonteisena ja virheen korjaamisena. Tämän vuoksi muutosta ei ole perusteltu juuri lainkaan eikä arvioitu sen vaikutuksia tai sitä laajemmin, millainen menettely oikaisuvaatimusten käsittelyssä olisi tarkoituksenmukainen. On mahdollista, että tämä erittäin suppea käsittely esityksessä ja tulokulma asiaan vaikuttaa myös esityksestä annettaviin lausuntoihin.

Keski-Uudenmaan hyvinvointialue näkee tarkoituksenmukaiseksi, että oikaisuvaatimusten käsittely voitaisiin toteuttaa viranhaltijan toimesta ja tähän menettelyyn tulisi pyrkiä. Hyvinvointialueelle on sen valmisteluvaiheessa perustettu sote-jaosto (käsittelee yksilöasiat), mutta alustavassa pohdinnassa on ollut myös valmistella muutos toimielinrakenteeseen ja luoda menettelytavat oikaisuvaatimusten viranhaltijakäsittelyyn.

Toimielimet muodostuvat poliittisesti valituista luottamushenkilöistä. Yksilöasioita käsittelevän toimielimen jäsenillä ei yleensä ole käsiteltäviin asioihin liittyvää tai juridista osaamista tai koulutusta, eikä sellaista edellytetä. Tämä rajoittaa jäsenten mahdollisuutta tosiasiallisesti ottaa kantaa käsiteltäviin asioihin, jotka voivat olla hyvin monimutkaisia ja usein erittäin merkittäviä asiakkaan elämän kannalta. Toimielinten jäsenet ovat luottamushenkilöitä ja tämän roolin ja taustan vuoksi asiakkaat saattavat mieltää heidät ikään kuin ”edustajikseen” myös yksilöjaoston jäsenenä, mikä voi aiheuttaa yhteydenottoja asiakkailta käsiteltäviin asioihin liittyen.

Oikaisuvaatimukset käsitellään toimielimessä kokeneen viranhaltijan esittelystä. Hyvinvointialueen kokemuksen mukaan asiat ratkaistaan lähes kaikissa tapauksissa esittelyn mukaisesti, mikä sinällään puoltaa sitä, että viranhaltijakäsittely olisi riittävä. Toisaalta, mikäli toimielin arvioisi käsiteltävää asiaa esityksestä poikkeavasti, tilanteeseen liittyy riskejä sen suhteen, että nopeassa kokoustilanteessa kokenutkaan viranhaltija ei välttämättä kykene arvioimaan mahdollisen muutosesityksen lainmukaisuutta tai kaikkia vaikutuksia ja lopputuloksena voi olla päätös, joka on virheellinen, puutteellinen tai joka täytöntöönpanossa osoittautuu muuten ongelmalliseksi. Lisäksi on huomioitava, että vaikka oikaisuvaatimuksessa käsitellään yksittäisen asiakkaan asiaa, on aina otettava huomioon yhdenmukainen tulkinta ja kaikkien asiakkaiden samanlainen kohtelu.

Yksilöjaostossa käsiteltävät asiat ovat salassa pidettäviä ja sisältävät yleensä arkaluonteisia erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja. Luottamushenkilöjäsenet luonnollisesti tuntevat ja noudattavat salassapitoa, mutta käsittely monijäsenisessä toimielimessä lisää riskiä jonkin virheen mahdollisuuden tietosuojan suhteen.

Oikaisuvaatimuksen käsittely tulisi olla nopeaa menettelyä, jossa päätös voidaan itseoikaisun tapaan arvioida uudelleen ja mahdollisesti korjata, mikäli siinä huomataan virhe. Asiakkaan edun mukaisesti luopuminen toimielinkäsittelystä nopeuttaisi oikaisuvaatimusten käsittelyä, koska käsittely ei olisi sidottu kokousaikatauluihin. Viranhaltijakäsittelyssäkin oikaisuvaatimukset käsitelisi kokenut eri viranhaltija kuin joka on päätöksen tehnyt. Käsittelyn nopeutumisen lisäksi toimielinkäsittelystä

luopuminen toisi säästöjä ja tehokkuutta, kun hallinnollinen työ vähenee ja suorat kokouksista aiheutuvat kustannukset jäävät pois.

Muutoksenhaun kokonaisuuden ja oikeusturvan kannalta on selkeämpää pyrkiä malliin, jossa viranomaisen käsittelee oikaisuvaatimukset puhtaasti viranhaltijatyönä ja tässä prosessin vaiheessa voidaan korjata nopeasti mahdolliset selkeät virheet tai arvioida lain tulkinta vielä uudelleen toisen viranhaltijan toimesta. Tämän jälkeen asiat siirtyisivät varsinaiseen organisaatiosta täysin erilliseen muutoksenhakuun (vrt. menettely Kelan päätöksissä)

Harakka Petja
Keski-Uudenmaan hyvinvointialue